

Problemes textuais a les Obres Completes de Marià Vayreda

David Prats i Vidal

Marià Vayreda va introduir-se en el món de l'art fent de pintor i només va dedicar a la literatura els darrers tretze anys de la seva vida, que va ser relativament curta. Tot i això, la seva obra és important i valuosa, no tant per la quantitat (unes quantes narracions breus i tres novel·les), sinó perquè la seva narrativa s'identifica amb l'estètica psi-

cològica que va triomfar en el segle XX amb el modernisme.

L'objectiu d'aquest article, però, no és fer un estudi sobre la modernitat de Marià Vayreda, sinó donar a conèixer un problema que afecta l'edició de les *Obres Completes de Marià Vayreda*, publicada a Barcelona el 1984 per l'Editorial Selecta. No pretenc desqualificar globalment aquesta edició, que en el seu moment va ser de gran valor perquè va fer que es divulgessin molts

contes i moltes cartes que fins aleshores havien romàs inèdites i perquè, a més, és el fruit d'un treball indiscutiblement laboriós que recull en un sol volum tota la producció literària del narrador olotí.

Ara bé: és un fet que l'editor va introduir correccions i canvis al text de Vayreda amb una llibertat que avui considerariem excessiva. En l'edició d'un dels textos que formen part d'aquell volum, *L'Fusellat*, que conservem a la Biblioteca Municipal Marià Vayreda d'Olot sota la signatura C.V. 5/5 i que era, fins a l'edició de les *Obres Completes*, l'únic conte inèdit i la millor de les seves obres de narrativa curta(1), es cometen una sèrie de males lectures i d'errors de transcripció que en alguns casos arriben a distorsionar considerablement el text original.

Naturalesa de les esmenes

Les esmenes que s'han fet en aquest conte dins l'edició de les *Obres Completes* són de naturalesa ben diversa. Per una banda, hi ha un nombre important de correccions ortogràfiques, com ara *caball* que es corregeix per *cavall*, i molt més exemples que podrien integrar una llista immensa.

Per una altra banda, es poden observar correccions d'estil, per exemple la correcció sistemàtica dels pronoms possessius àtons pels seus corresponents tòpics: *ab sa cartera* es transcriu amb *la seva cartera* o bé *de mon guia* com a *del meu guia*, i molts d'altres.

També es corregeix tot allò que reflecteix la influència castellana. Tal com diu Josep Miracle en el pròleg a les *Obres Completes*, en l'obra de Vayreda «la influència castellana es delata primerament per l'estil, calcat de la producció novel·lística castellana; per exemple en la manca d'article davant "nostre" o "vostre" per l'ús i abús de l'article "lo", i similarmet de l'article neutre castellà, per l'ús i abús dels pronoms possessius "mon" i "son" singularment, [...]».

A més, en l'edició de les *Obres Completes* s'ometen mots que, tan si ho han estat voluntàriament com per descuit, traeixen el text i l'estil de l'autor. En el requadre superior poso uns quants exemples d'aquest fet, els que m'han semblat més paradigmàtics.

Manuscrit original

- a) ..., abuy que en mols paisos insultan a la locomotora [...] y tractan de sustituir lo vapor per l'electricitat y los camins de ferro per los camins aereos...
- b) ...aquesta atinada observacio...
- c) ...sargento de guias d'en Cabrera...
- d) ...Cuan jo no hauria tingut un bossi de pa [...] per ell, no l'haguera tingut ni pel rei...
- e) ...y las mans garrotadas [a] l'esquena s'escapà...
- f) ...pero, porque les necessitavu?...

Errors flagrants

D'altra banda, hi ha una sèrie d'errors flagrants que distorsionen totalment el significat del text manuscrit; per exemple, una mula que en el manuscrit és *històrica* en les *Obres Completes* és *històrica*; Alain-René Lesage es converteix en *Lerage*; uns soldats que estan *fets un sanch i fetje*, *morts de son* passen a estar *fets un sang*, *fets uns morts de son*; un *canó d'artilleria* es transforma en un *camió d'artilleria*. Hi ha topònims que es transcriuen malament: *Miques* en lloc de *Mieras*, *el Gran Xic* en lloc de *lo Grau Xic*, o *l'hostal de la Rotllada*, que passa a dir-se *de la Rotllana*.

Seguint aquesta mateixa línia hi ha expressions que es llegeixen incorrectament: *tot ser mor* es transcriu *tot és u*; *Dins meu, Déu meu...* O fins i tot frases senceres com en el requadre inferior.

Manuscrit original

- a) ...li guardaba los talls mes carnosos del pollastre, no permitia que l'seu got estes sense vi...
- b) ...Qui ens pagara may nostros sufriments?...
- c) ...vaig reconèixer a n'en Clavell al frente de la seba patuleya [...] pujan com un desesperat...
- d) ...el mosso [...] se proposá corregir-se y desmentir la fama que li habia guanyat son caracter expansiu mosseganse la llengua...

(1) ANTÒNIA TAYADELLA, «L'atzavara no floreix fins que velleja. Aproximació a la trajectòria literària de Marià Vayreda», dins

Obres completes

- a) ...avui que en molts paisos insulten la locomotora [...], (i) tractant de substituir el vapor per l'electricitat i els camins de ferro pels camins aeris...
- b) ...aquesta ( ) observació...
- c) ...sergent ( ) d'en Cabrera...
- d) ...Quan no hauria tingut un bocí de pa [...] per ell, no l'hauria tingut (ni) per al rei...
- e) ...i les mans garrotades a l'esquena (s')escapà...
- f) ...però, (per què) les necessitava?...

Si a *L'Fusellat* es cometen tots aquests errors que he citat, a la resta de les *Obres Completes*, se'n troben d'altres.

Així, «deixant de banda altres errors greus, com per exemple la manca del capítol "Fantasias" dels *Recorts de la darrera carlinada*, és de constatar que els títols aplegats sota l'epígraf de "Contes i narracions", desproveïts de la referència bibliogràfica de la seva primera edició [...] no responen pas, com seria d'esperar, a l'ordre cronològic d'aparició» (2). Ara doncs, caldria revisar totes les edicions i comparar-les amb els manuscrits.

Vet aquí una feina pendent que algun dia potser podrem veure realitzada en benefici d'aquest interessant escriptor garrotxí.

David Prats és filòleg

Obres completes

- a) ...li guardava els talls més carnosos del pollastre no permetent que el seu got estés sense vi...
- b) ...Qui em negarà mai els nostres sofriments?...
- c) ...vaig reconèixer en Clavell al front de la seva patuleia [...] bufant com un desesperat...
- d) ...el mosso [...] proposà corregir-se i desmentir la fama que li havia guanyat el seu caràcter expansiu i mossegar-se la llengua...

Estudis de llengua i literatura catalanes XXVII, Abadia de Montserrat, 1993, pàg. 161.

(2) *Ibid.*, pàg. 154.